

*До разової спеціалізованої вченої ради
ID 13366 Національного наукового
центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України*

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, професора, головного наукового
співробітника Національного наукового центру «Інститут судових
експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України
Бабакіна Вадима Миколайовича
на дисертацію Осипенко Катерини Олександрівни «Судова
оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»,
за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність обраної теми дисертації. За дослідженням, судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва займає важливе місце в системі правосуддя, оскільки вона сприяє вирішенню спорів, що виникають у процесі реалізації прав на нерухоме майно. У контексті сучасних економічних умов, що супроводжуються постійними змінами в сфері будівництва, поступово зростає актуальність даного виду експертизи, оскільки об'єкти незавершеного будівництва часто стають предметом судових розглядів через фінансові, правові та технічні проблеми. Проведення судової оціночно-будівельної експертизи вимагає комплексного підходу, оскільки зміни в законодавстві та практиці її проведення можуть суттєво вплинути на процедури оцінювання. Крім того, існуючі нормативно-правові акти не завжди відповідають реаліям ринку, що призводить до необхідності адаптації методів оцінювання до специфіки об'єктів незавершеного будівництва.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена декількома важливими факторами, зокрема: по-перше, в умовах інтенсивного розвитку будівельної галузі та ускладнення економічних відносин значно зростає кількість об'єктів незавершеного будівництва, що стають предметом судових спорів; по-друге, збройна агресія проти України спричинила масові

руйнування та пошкодження об'єктів нерухомості, що потребує розробки нових методичних підходів до їх оцінювання; по-третє, існуючі нормативно-правові акти та методичні рекомендації не повною мірою враховують специфіку оцінювання об'єктів незавершеного будівництва різного ступеня готовності та функціонального призначення.

Варто зазначити, що даний вид експертизи має свої особливості, які зумовлені не тільки юридичними аспектами, але й технічними характеристиками самих об'єктів. В умовах відсутності комплексних досліджень у вітчизняній правовій науці, важливо звернути увагу на стандартизацію процедур оцінювання, розробку рекомендацій щодо методів проведення експертизи, що сприятиме підвищенню об'єктивності, обґрунтованості та точності результатів.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових досліджень у зазначеній сфері, у вітчизняній правовій науці досі відсутні комплексні дослідження щодо судової оціночно-будівельної експертизи об'єктів незавершеного будівництва. Отже, вибір К. О. Осипенко теми наукового дослідження зумовлений її актуальністю та вагомим практичним значенням необхідності опанування проблеми, що пов'язана з удосконаленням судової оціночно-будівельної експертизи об'єктів незавершеного будівництва.

Наукова новизна отриманих результатів. На підставі комплексного аналізу теоретичних джерел, присвячених проблематиці судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва сформульовано низку концептуальних положень, обґрунтованих висновків і рекомендацій, зокрема:

вперше:

– доведено можливість проведення оціночно-будівельної експертизи без проведення огляду об'єкту дослідження, що є можливим за наданими на дослідження вихідними даними та лише узгодивши це з особою або органом, яка призначила експертизу (коли необхідно провести оцінювання майна на минулу дату (ретроспективна оцінка), об'єкт дослідження вже знищений чи знаходиться на території, яка окупована чи на ній ведуться бойові дії тощо);

– сформовано напрями класифікації оціночно-будівельної експертизи: залежно від походження; за характером використання; за ступенем готовності до використання; за датою проведення оцінювання; за формою власності; за ступенем спеціалізації; за множинністю функціонального призначення; за метою володіння; за можливістю відтворення у натуральній формі;

– виокремлено та схарактеризовано критерії класифікації об'єктів судової оціночно-будівельної експертизи: за ступенем спільності (родові та конкретні); у залежності від обсягу якостей і рис (спеціальні та безпосередні); за процесуальним статусом (які мають процесуальний статус і які його не мають); за джерелом походження (які отримав експерт на дослідження, які створені експертом під час дослідження, допоміжні); за значенням для вирішення експертних завдань (об'єкти, що: ідентифікуються, діагностуються, класифікуються, встановлюються під час вирішення ситуаційного завдання); за роллю у процесі дослідження (кінцеві чи основні; проміжні чи допоміжні; матеріали, що містять додаткові відомості);

– виходячи із реалій сьогодення для визначення відповідної вартості об'єктів незавершеного будівництва, які зазнали значних ушкоджень і руйнувань запропоновано застосовувати кілька методів: розрахунок з використанням укрупненого одиничного показника будівельного аналогу; метод визначення вартості по укрупненим конструктивним елементам чи видам робіт; розрахунок кошторисної вартості об'єкту; метод розбивки по компонентах; метод об'єктів-аналогів. Схарактеризовано кожний із наведених методів;

– розроблено алгоритм проведення оцінювання об'єктів незавершеного будівництва витратним підходом, який потребує виконання таких етапів: визначення ринкової вартості земельної ділянки, на якій знаходиться об'єкт дослідження; розрахування вартості заміщення чи відбудовної вартості об'єкта дослідження; розрахування усіх видів зносу (фізичний, функціональний, зовнішній, накопичений); визначення вартості об'єкту дослідження з виключенням зносу (знеціненням); визначення вартості

об'єкту незавершеного будівництва шляхом додавання вартості об'єкту дослідження та додавання ринкової вартості земельної ділянки;

удосконалено:

– тезаурус судової експертизи – запропоновано авторське визначення: судового експерта у галузі оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва; комплексу експертиз; об'єкту незавершеного будівництва; об'єкти судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання незавершеного будівництва; методика проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва;

– принципи проведення судової експертизи – встановлена доцільність всі принципи під час проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва об'єднати у дві великі групи: принципи, які закріплені на законодавчому рівні – принципи законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження; принципи, які вироблені експертною практикою та отримали наукове обґрунтування – персональної відповідальності експерта, науковості дослідження, самостійності експерта, загальнодоступності результатів, пізнавальної цінності, активності експерта, динамічності дослідження, цілеспрямованість, плановість, систематичність, компетентності та дотримання професійної етики, науково-правової обґрунтованості засобів і методів проведення експертних досліджень тощо;

– основні етапи створення експертної методики з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва, якими є: встановлення проблеми та визначення мети й завдань дослідження; формування теоретичної бази на основі аналізування напрацювань вчених; проведення експериментального дослідження; обробка результатів експериментального дослідження (зокрема, створення математичного апарату); побудування проєкту окремої експертної методики; перевіряння дії окремої експертної методики на контрольних завданнях; формулювання висновків та розроблення операційної частини експертної методики; описування експертної методики та процедури її

застосування;

дістали подальшого розвитку:

– орієнтовний перелік вирішуваних питань оціночно-будівельної експертизи – запропоновано визначити третє питання в такій редакції: «Чи відповідає виконаний звіт про оцінювання майна (акт оцінювання майна) (зазначити об'єкт) вимогам нормативно-правових актів з оцінювання майна, методології, методів, оціночним процедурам тощо»;

– розуміння належності висновку експерта – належним визнається висновок експерта у галузі оціночно-будівельної експертизи, за допомогою якого встановлені ті фактичні дані та обставини певної справи (провадження), які потребують застосування спеціальних знань у галузі будівництва та оцінювання об'єктів нерухомого майна, і не можуть бути встановлені в інший спосіб;

– сутність завдань судової експертизи – доведено, що завданням судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єкту незавершеного будівництва є визначення вартості об'єкту дослідження (вид вартості повинен зазначатися у питаннях, що виносяться на вирішення експертизи), а також відповідності виконаного оцінювання нерухомого майна (поліпшень земельної ділянки) вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, методології, методам, оціночним процедурам;

– основні напрями удосконалення науково-методичного забезпечення експертної діяльності в Україні, а саме: підвищення вимог до професійної кваліфікації експертних кадрів, оскільки, питання професійної підготовки у галузі наукової діяльності за таких обставин є невід'ємним від питань загальної професійної підготовки експертів, які є, по суті, науково-практичними кадрами; розширення сфери проведення та можливостей судових експертиз; взаємодія між суб'єктами судово-експертної діяльності за різними відомствами та рівнями, науково-дослідними організаціями, що виконують дослідження в галузі права, а також закладами вищої освіти; впровадження міжнародної взаємодії та співпраці;

– процес оцінювання висновку експерта у галузі оціночно-будівельної

експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва, виокремлено та схарактеризовано підстави для його оскарження.

Наукову обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджено відповідністю змісту роботи поставленій меті. Здобувачка цілком слушно визначила об'єкт, предмет, завдання та методологію дослідження. Нею проаналізовано суттєвий масив наукових праць вітчизняних та іноземних науковців і практиків у досліджуваній галузі (філософія, логіка, криміналістика, кримінальний процес та ін.). Ретельно досліджено законодавство України й іноземних країн (як закони, так і підзаконні нормативно-правові акти), що дало змогу запропонувати відповідні зміни.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом, оформлення також складають позитивне враження. За змістом і структурою дисертація побудована логічно й послідовно: містить вступ, три розділи, що об'єднують одинадцять підрозділів, висновки, перелік використаних джерел (238 найменувань) і додатки. Стиль дисертаційної роботи – науковий, із застосуванням правил сучасного українського правопису.

У розділі 1 «Теоретичні основи судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва» наведено дослідження стану наукової розробленості проблеми судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва, яке свідчить про те, що раніше вказана тема була предметом наукового дослідження, однак потребує подальшого вивчення та вдосконалення. Засобом аналізу наукових публікацій здобувачка простежує генезис і тенденції формування наукового інтересу до дослідження даної проблеми.

Результати аналізування напрацювань науковців дозволяють стверджувати, що підвиди оціночно-будівельної експертизи є більш складними і повинні ґрунтуватися враховуючи більш ширший перелік ознак (наприклад за фізичними ознаками, юридичним статусом, призначенням, розміром, формою власності тощо), що сприяє більш точному дослідженню ринку нерухомості та полегшує розробку застосування методів оцінки різних

категорій нерухомості. Встановлено, що оціночно-будівельна експертиза має різноманітну та складну систему підвидів. Під час систематизації підвидів даної експертизи сформовано класифікацію, у якій запропоновані такі напрями класифікації оціночно-будівельної експертизи: залежно від походження; за характером використання; за ступенем готовності до використання; за датою проведення оцінювання; за формою власності; за ступенем спеціалізації; за множинністю функціонального призначення; за метою володіння; за можливістю відтворення у натуральній формі. Встановлено, що предметом судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва є встановлені на основі спеціальних знань у сфері будівництва та оцінювання фактів про вартість (вартості) об'єкту дослідження, а також про відповідність виконаного оцінювання нерухомого майна вимогам нормативно-правових актів з оцінювання майна методології, методам та оціночним процедурам. Доведено, що завданням судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єкту незавершеного будівництва є визначення вартості об'єкту дослідження (вид вартості повинен зазначатися у питаннях, що виносяться на вирішення експертизи), а також відповідності виконаного оцінювання нерухомого майна (поліпшень земельної ділянки) вимогам нормативно-правових актів з оцінки майна, методології, методам, оціночним процедурам. Акцентовано, що під час проведення оцінювання об'єктів незавершеного будівництва експерту необхідно провести дослідження щоб: визначити відповідність проведених будівельних робіт із зведення об'єкту дослідження проектно-технічній документації вимогам нормативно-правових актів; встановити чи відноситься об'єкт дослідження до нерухомого майна та визначати ступінь готовності (для обирання відповідних методів та підходів оцінювання); визначити технічний стан (фізичний знос) об'єкту; встановити функціональне призначення приміщень, які входять до складу об'єкту оцінки. Доведено, що наукові положення про об'єкт судової оціночно-будівельної експертизи спираються на такі аспекти, як гносеологічний, інформаційний, правовий; наведено розгорнутий опис кожного із аспектів і виокремлено їхні

характеристичні ознаки. Встановлено, що під загальним об'єктом слід розуміти матеріальні (матеріалізовані) джерела інформації, які досліджуються експертом за допомогою спеціальних знань під час проведення судової експертизи, що призначена компетентною особою чи судом. Наведено авторське визначення об'єктів даного типу – об'єкти судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання незавершеного будівництва – це складний комплекс матеріальних і матеріалізованих об'єктів, які можуть бути надані експерту для дослідження, створені експертом особисто для проведення експертизи чи бути допоміжними об'єктами, що використовує експерт для вирішення поставлених завдань. Виокремлено та схарактеризовано критерії класифікації об'єктів судової оціночно-будівельної експертизи: за ступенем спільності (родові та конкретні); у залежності від обсягу якостей і рис (спеціальні та безпосередні); за процесуальним статусом (які мають процесуальний статус і які його не мають); за джерелом походження (які отримав експерт на дослідження, які створені експертом під час дослідження, допоміжні); за значенням для вирішення експертних завдань (об'єкти, що: ідентифікуються, діагностуються, класифікуються, встановлюються під час вирішення ситуаційного завдання); за роллю у процесі дослідження (кінцеві чи основні; проміжні чи допоміжні; матеріали, що містять додаткові відомості).

Встановлено, що до особливостей аналізування та оцінювання об'єктів судової експертизи на відміну від об'єктів досліджуваних в інших галузях знань слід віднести обов'язковість опрацювання їх правового статусу та доведено, що при цьому необхідно враховувати, що дослідження правового аспекту щодо об'єкта експертизи вимагає врахування концептуальних положень правової науки на відміну від дослідження гносеологічного та інформаційного аспектів, яке здійснюється з урахуванням положень теорії та методології пізнання.

У розділі 2 «Сучасний стан та проблеми судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва» обґрунтовано про доцільність закріплення на законодавчому рівні

положення, що комплексну експертизу можна проводити одноосібно, якщо експерт володіє різними експертними спеціальностями. Пропонується внести зміни до статей 112 ЦПК України, 106 ГПК України, 110 КАСУ, доповнивши їх формулюванням «комплексну експертизу може проводити один експерт, якщо у нього є знання з різних галузей та відповідні експертні спеціальності». Авторкою запропоновано власне визначення комплексу експертиз як «комплекс експертиз – це вирішення суміжних питань щодо одних і тих самих об'єктів дослідження, які не можуть бути вирішені на основі однієї галузі знань, двома або більше судовими експертами з різних галузей знань, без спільної оцінки отриманих результатів». Виокремлено основні засади судово-експертної діяльності, зокрема принципи, на яких вона ґрунтується. Проведено аналіз принципів, закріплених у Законі України «Про судову експертизу», а також визначено різновиди відповідальності судового експерта. Наголошено, що судово-експертна діяльність не може обмежуватися лише принципами, що прописані в законодавстві.

Доведено, що судовим експертом у галузі оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва може бути фізична особа, яка має вищу освіту і володіє спеціальними знаннями в галузі будівництва та оцінювання нерухомості, або в окремих випадках знання з оцінювання земельних ділянок. Данна особа повинна мати відповідні кваліфікації для надання висновку з питань, що досліджуються. Констатовано, що процес експертного оціночно-будівельного дослідження складається з основних етапів: 1) підготовчий етап: ознайомлення з документами, що є підставою для проведення дослідження (постанова, ухвала, звернення); перевірка вихідних даних, обрання методів оцінювання, візуальне обстеження об'єкта оцінювання; 2) оцінювання: збирання даних, перевірка їх повноти та достовірності, аналіз найбільш ефективного використання об'єкта, застосування різних підходів (витратного, доходного, порівняльного); 3) заключний етап: узагальнення та систематизація результатів оцінювання, складання висновку експерта.

Наголошено на необхідності детального дослідження питання оцінювання та перевірки результатів судових оціночно-будівельних експертиз, особливо з точки зору їх відповідності законодавчим вимогам. Установлено, що підставами для оскарження висновку експерта можуть бути: а) невідповідність спеціальності експерта виду проведеної експертизи; б) невідповідність поставлених на вирішення експертові питань вимогам «Науково-методичних рекомендацій»; в) застосування неправильних методик; г) недотримання правил оформлення висновку; д) проведення експертом дослідження, що виходить за межі його компетенції.

Аргументовано, що допит експерта вкрай важливий для уточнення його висновку та перевірки можливої невідповідності даних, наданих експертом, іншим матеріалам кримінального провадження. Наголошено на недопустимості запитань, які не виносились на експертизу, під час допиту, оскільки експерт має давати відповіді лише на основі проведених досліджень.

Встановлено, що відповідно до «Порядку розгляду ЦЕKK при Міністерстві юстиції України питань щодо дисциплінарної відповідальності судових експертів», фізичні особи, які є учасниками кримінального провадження, мають право звертатися до ЦЕKK з заявами про порушення дисциплінарного провадження щодо конкретного експерта, якщо він порушив вимоги нормативно-правових актів з експертної діяльності або методики проведення експертиз.

У розділі 3 «Методичні основи судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва» визначено, що основна мета експертної методики полягає в установленні фактів, які мають доказове значення у судовому процесі. Методика проведення судової оціночно-будівельної експертизи для оцінки об'єктів незавершеного будівництва розглядається як результат інтелектуальної наукової діяльності експерта, що включає систему методів дослідження, застосовуваних у процесі вирішення конкретного експертного завдання.

Встановлено, що для визначення вартості об'єктів незавершеного будівництва, які постраждали від значних ушкоджень, наприклад, через

збройну агресію, доцільно використовувати декілька підходів, зокрема: розрахунок на основі укрупненого одиничного показника будівельного аналога; метод оцінювання за укрупненими конструктивними елементами; складення кошторисної вартості об'єкта; метод розбивки по компонентах; метод аналогічних об'єктів. Схарактеризовано всі зазначені методи.

Встановлено, що методика судової оціночно-будівельної експертизи для об'єктів незавершеного будівництва є частковою методикою, розробленою для вирішення специфічних підзавдань у рамках даної сфери. Констатовано, що створення методики включає кілька етапів: організаційний, дослідний, узагальнюючий, апробаційний та реалізаційний. Характеризуються всі ці етапи.

Доведено, що основними етапами створення експертної методики є: виявлення проблеми, визначення мети та завдань дослідження; формування теоретичної основи на базі аналізу попередніх наукових досліджень; проведення експериментального дослідження; обробка отриманих результатів, включаючи розробку математичного апарату; створення проекту експертної методики; перевірка ефективності методики за допомогою контрольних завдань; формулювання висновків та розробка операційної частини методики; документування методики та описання процедури її застосування.

Окреслено алгоритм дій судового експерта під час проведення оціночно-будівельної експертизи для оцінки об'єктів незавершеного будівництва, що включає кілька етапів: на першому етапі експерт аналізує вихідні дані, надані для експертизи, та перевіряє їхнє достатнє забезпечення; на другому етапі відбувається вибір виду вартості об'єкта; третій етап включає проведення натурного обстеження, що є важливим при складанні висновку; на четвертому етапі експерт аналізує варіанти використання об'єкта для визначення найбільш ефективного; на п'ятому етапі обираються методичні підходи та методи оцінювання; на шостому етапі визначається питома вага фактично збудованих елементів і виконаних робіт; на сьомому етапі оцінка незавершених об'єктів може проводитися за витратним або

порівняльним підходами; на восьмому етапі, якщо оцінювання виконано за кількома підходами, проводиться узгодження результатів; на дев'ятому етапі складається висновок експерта.

Дисертанткою розроблений алгоритм оцінювання об'єктів незавершеного будівництва на основі витратного підходу, який включає такі етапи: визначення ринкової вартості земельної ділянки; розрахунок вартості заміщення або відбудови; оцінка різних видів зносу (фізичного, функціонального, зовнішнього); визначення вартості об'єкта без урахування зносу; фінальне обчислення вартості незавершеного об'єкта шляхом сумування беззбиткової вартості та ринкової вартості земельної ділянки.

Встановлено, що при використанні порівняльного підходу найчастіше застосовується метод прямого порівняння, що відбувається в кілька етапів: 1) збір інформації про продаж подібного майна та підбор об'єктів для порівняння; 2) порівняння оцінюваного об'єкта з аналогами і визначення коригувальних коефіцієнтів; 3) підрахунок вартості об'єкта, враховуючи коригування. Дисертанткою наведено вичерпну характеристику кожного з етапів.

Отже, наведені у розділах дисертації положення засвідчують, що поставлена дисертанткою мета досягнута, завдання вирішені, основні результати – представлено в розгорнутих та аргументованих висновках. У свою чергу, це підтверджує завершеність, актуальність і самостійність дисертаційного дослідження Осипенко Катерини Олександрівни, а також свідчить про успішне розв'язання нею важливої наукової проблеми.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих з теми дисертації, підтверджено достатністю їх відображення у фахових наукових виданнях України. Зміст і характер публікацій відповідають вимогам МОН України. До того ж, Катерина Олександрівна, має достатній рівень апробації результатів дисертації, про що свідчить кількість виступів із доповідями на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах. Загалом, основні результати дисертаційного дослідження викладено у 6 наукових

статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України з юридичних наук, а також 6 тезах доповідей.

Відсутність порушення академічної доброчесності підтверджено результатами аналізування дисертаційного дослідження Осипенко Катерини Олександрівни, чітко окреслила коло власних досліджень, а під час використання в роботі наукових результатів, ідей, наукових думок і матеріалів інших авторів, зробила відповідні посилання. Не вбачаю також реального або потенційного конфлікту інтересів щодо здобувачки, її наукового керівника та інших членів разової ради.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що їх можна використовувати в науково-дослідній роботі, законотворчій діяльності, правозастосуванні й освітньому процесі, що підтверджено відповідними актами впровадження.

Зазначене вище є підставою для позитивної оцінки дисертації Осипенко Катерини Олександрівни «Судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва» як самостійного наукового дослідження з актуальної і важливої для науки криміналістики та судової експертизи. Дисертація відображає всі основні положення та висновки проведеного дослідження, є граматично витриманою та логічно структурованою науковою працею.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Катерини Олександрівни Осипенко, слід відзначити високий рівень теоретичного опрацювання проблеми, ґрунтовність аргументації та практичну спрямованість отриманих результатів. Разом із тим, окремі положення роботи, на нашу думку, потребують уточнення або глибшого розкриття. Зокрема:

1. Надаючи загальну характеристику поняття «завдання експертизи» (підрозділ 1.3, с. 75–78), на думку рецензента, доцільно було зазначити й співвідношення цього поняття з поняттям «задачі дослідження» як кінцевої мети дослідження з процесом її досягнення у конкретному випадку.

2. На наше переконання під час розгляду правових підстав та принципів призначення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва (підрозділ 2.1) слід приділити увагу дослідженню питань призначення експертизи саме експертній установі, діям та повноваженням керівництва установи щодо організації проведення комплексної експертизи.

3. На с. 135 дисертації зазначено, що «...судовим експертом у галузі оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва може бути фізична особа, яка отримала вищу освіту, володіє спеціальними знання як мінімум у галузі будівництва та оцінювання нерухомості, (а в окремих випадках і земельної ділянки) та отримала сукупність кваліфікацій відповідних спеціальностей, для надання висновку з досліджуваних питань». Однак, дисертантка не зазначила ті обставини, які визначені законодавчо та унеможливають залучення особи у якості експерта (недієздатність особи, наявність не знятої судимості тощо), які мали б бути зазначені.

4. Значно збагатило б роботу, якщо під час визначення особливостей оцінювання висновку експерта, дисертантка висвітлила особливості оцінювання ймовірних висновків, складених експертом або експертами за результатами проведення судової оціночно-будівельної експертизи з оцінювання об'єктів незавершеного будівництва.

Окреслені зауваження загалом не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної Осипенко Катериною Олександрівною наукової роботи, проте мають дискусійний характер, тому потребують додаткового пояснення й аргументування.

Наведене вище дає змогу упевнено вести мову про загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Осипенко Катерини Олександрівни «Судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва», як кваліфікованої наукової праці на правах рукопису, що містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та прикладні результати проведених дисертантом досліджень, які мають істотне значення для галузі

знань 08 «Право», зі спеціальності 081 «Право», і свідчать про особистий внесок здобувачки в науку.

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Судова оціночно-будівельна експертиза об'єктів незавершеного будівництва», відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а також Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 р. № 759), а її авторка – Осипенко Катерина Олександрівна, на основі публічного захисту, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України

Вадим БАБАКІН

Особу та підпис Вадима Бабакіна засвідчую.

*Завідувач
Відділу кадрів*

Євген ЖАРАНЧЕНКО